

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ได้แก่ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งมีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่การประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในปัจจุบันได้ใช้วิธีการทำตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภค โดยการเสนอขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของบุคคลอื่น หรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยการอธิบายหรือการสาธิตสินค้าผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง การเสนอขายสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค เช่น โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งหวังให้ผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางแสดงเจตนาตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการดังกล่าว นั้น ซึ่งในกรณีนี้สินค้าหรือบริการดังกล่าว อาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบัน ได้มีการใช้วิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการขายแบบเชิงรุกดังกล่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอยู่หลายประการ ส่งผลให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขายตรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกมาควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน อาทิเช่น ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงโดยไม่ได้จดทะเบียน การไม่ดำเนินงานตามแผนการจ่ายผลตอบแทนที่ได้ยื่นไว้ เป็นต้น ทำให้รัฐไม่สามารถติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงได้อย่างทั่วถึง และประการสำคัญ คือ การนำธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงไปเป็นเครื่องมือหลอกลวงในการระดมเงินนอกกรอบที่ผิดกฎหมาย โดยการโฆษณากล่าวอ้างว่าเป็นบริษัทที่ได้จดทะเบียนประกอบธุรกิจ

ขายตรงและตลาดแบบตรง เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ หรือการ
สร้างแผนการตลาดและดำเนินการคล้ายกับการขายตรงแบบหลายชั้น (MLM) ทำให้ประชาชน
เกิดความสับสนและเข้าร่วมลงทุน แต่แท้จริงแล้วเป็นการดำเนินธุรกิจที่เป็นการชักชวนและจัด
ให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยตกลงให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหา
ผู้เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการ
จูงใจประชาชนในรูปแบบแชร์ลูกโซ่ หรือที่เรียกว่าการระดมเครือข่ายโดยมิชอบซึ่งกำลังแพร่
ระบาดในปัจจุบัน ดังตัวอย่างคดีที่เพิ่งเกิดขึ้นคือ กรณีบริษัท กรีนแพลนเนท 108 คอร์ปอ
เรชั่น จำกัด หรือ กรณีแชร์ข่าวสารของบริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด หรือ กรณีการระดม
เครือข่ายของบริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ซึ่งความผิดดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อ
ภาพลักษณ์และอัตราการขยายตัวของธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง รวมทั้งระบบเศรษฐกิจ
ของประเทศ

สำหรับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545
อาจสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจดทะเบียน

- เนื่องจากในการประกอบธุรกิจขายตรง มีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่
ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง ตัวแทนขายตรง ผู้จำหน่ายอิสระและผู้บริโภครวม ซึ่งพบว่ามีการ
ร้องเรียนมายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการ
ร้องเรียนจากผู้จำหน่ายอิสระเกี่ยวกับการที่ผู้ประกอบการไม่จ่ายผลประโยชน์ตามแผน หรือ
การไม่รับคืนสินค้าจากสมาชิกตามสัญญา หรือการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ตามแผนโดยไม่
บอกกล่าวให้สมาชิกทราบล่วงหน้า และการร้องเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการจาก
ผู้บริโภค และพบว่า การประกอบธุรกิจขายตรงในปัจจุบันของประเทศไทย มักจะกระทำในรูป
ของการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล พิจารณาได้จากจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงที่ได้จด
ทะเบียนตามพระราชบัญญัติทั้ง 512 รายนั้น เป็นนิติบุคคลถึง 507 ราย มีบุคคลธรรมดาเพียง
5 รายเท่านั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น เพื่อ
กำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงให้เป็นไปอย่างมีระบบและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่
เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ ผู้จำหน่ายอิสระและตัวแทนขายตรงในการเข้าร่วม
ทำธุรกิจขายตรง และสอดคล้องกับแนวทางของนานาประเทศ อาทิเช่น ประเทศจีนและ
มาเลเซีย ที่มีกฎหมายกำหนดอย่างชัดเจนให้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น
แต่ควรไม่นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้บังคับกับการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง เนื่องจากใน
ธุรกิจแบบตรงมีบุคคลผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจตลาดแบบตรงเพียง 2 ประเภทเท่านั้น คือ ผู้ประกอบ
ธุรกิจตลาดแบบตรงและผู้บริโภค และมีการควบคุมกำกับที่น้อยกว่าการขายตรง ส่งผลให้

ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจตลาดแบบตรงมีน้อยตามไปด้วย ซึ่งจากสถิติการร้องเรียนจากมายังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในปี 2549 มีผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการตลาดแบบตรงเพียง 2 ราย และในปี 2550 มีเพียง 11 รายเท่านั้น

- จากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าการขายตรงและตลาดแบบตรงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากมีผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อเป็นจำนวนมาก และมีมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนมหาศาล ดังกรณีตัวอย่างบริษัทกรีน แพลนเนท 108 คอร์ปอเรชั่น ที่มีผู้เสียหายเกือบ 50,000 ราย และมีมูลค่าความเสียหายกว่า 1,000 ล้านบาท หรือในกรณีของบริษัท อีซีเน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ที่มีสมาชิกเครือข่ายมากกว่า 100,000 คนทั่วประเทศ ผู้เสียหายมากกว่า 20,000 ราย มีมูลค่าเงินหมุนเวียนนับพันล้านบาท ซึ่งบริษัทที่ดำเนินการเหล่านี้มักจะปิดกิจการและเจียบหายไปช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นจะกลับมาดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่อไป โดยอาจเปลี่ยนชื่อใหม่ หรือย้ายสถานประกอบการ และในปัจจุบันผู้ประกอบการขายตรงที่ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนมักจะเปลี่ยนชื่อเพื่อยื่นขอจดทะเบียนใหม่ จึงควรกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจขายตรงนอกจากจะต้องเป็นนิติบุคคลแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจด้วย เพื่อเป็นการตัดความสัมพันธ์หรืออิทธิพลทางธุรกิจ ทำให้หวนกลับมากระทำความผิดได้ยากขึ้น และการคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัย

- เนื่องด้วยธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เข้าร่วมธุรกิจได้และเพื่อมิให้ประชาชนต้องเดือดร้อน ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ หรือในกรณีที่มีการฉ้อโกงประชาชน หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ จึงมีความเห็นว่า เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ร่วมลงทุนในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ควรกำหนดทุนจดทะเบียนในการประกอบธุรกิจ โดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงในการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน เช่นเดียวกับกฎหมายขายตรงของประเทศจีนที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงนอกจากจะต้องเป็นนิติบุคคลสัญชาติจีนเท่านั้นแล้ว ยังจะต้องมีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านหยวนอีกด้วย นอกจากนั้น ควรกำหนดให้มีหลักประกันในการประกอบธุรกิจด้วย ซึ่งเป็นการเยียวยาหากเกิดความเสียหายขึ้น และเป็นไปในแนวทางเดียวกับการประกอบธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องวางหลักประกัน กล่าวคือ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 18 หรือ ธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 หรือธุรกิจประกันวินาศภัย ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 เป็นต้น ทั้งนี้ หลักประกันอาจเป็นเงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตร

รัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยก็ได้ โดยให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงที่ต้องประกาศกำหนด

- เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงมักละเลยไม่ให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ ทั้งที่ จรรยาบรรณธุรกิจขายตรงเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากการขายตรงและยังเป็นบรรทัดฐานที่ดีในการกำกับดูแลธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง มิให้ถูกบริษัทสมาชิกเอาเปรียบได้อีกด้วย ประกอบกับเอกสารหลักฐานที่ต้องยื่นประกอบเพื่อขอจดทะเบียนตามประกาศคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง พ.ศ. 2550 นั้นไม่ได้ระบุให้แนวจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจด้วย จึงเห็นว่าเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการดำเนินธุรกิจขายตรง จึงควรกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงยื่น “จรรยาบรรณทางธุรกิจ” เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาด้วย โดยในการพิจารณาให้ถือหลักเกณฑ์ว่า จรรยาบรรณทางธุรกิจนั้นจะต้องมีมาตรฐานขั้นต่ำตามแนวทางของจรรยาบรรณธุรกิจขายตรงโลก

2. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการเลิกประกอบธุรกิจ

สืบเนื่องจากปัญหาการยกเลิกการประกอบธุรกิจขายตรง เพราะผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จของบริษัท เน็กซ์ วัน จำกัด ตามบันทึกความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่อง อำนาจของนายทะเบียนในการอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เรื่องเสรีที่ 408 /2549) ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงของประเทศไทย ยังขาดบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการในการเลิกประกอบธุรกิจ และเมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ.2542 เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเดียวกันกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ แล้ว พบว่าพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าฯ มีบทบัญญัติให้ผู้ประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้าที่จะเลิกประกอบธุรกิจการซื้อขายน้ล่วงหน้ายื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจการซื้อขายน้ล่วงหน้าต่อเลขาธิการได้ตั้งนั้น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรเพิ่มบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจและเพื่อขจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ควรเพิ่มเติมอำนาจนายทะเบียนในการอนุญาตให้เลิกการประกอบกิจการด้วย

3. ปัญหาอำนาจของนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ

เนื่องจากพระราชบัญญัติฯ มาตรา 42 ได้ให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนในภายหลังว่าผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงได้อย่างทั่วถึง จึงควรกำหนดเพิ่มเติมให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ในกรณีที่ไม่แจ้งการย้ายสถานประกอบการไปยังสถานที่อื่นภายในเวลาที่กำหนด กรณีที่ไม่ประกอบธุรกิจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด และกรณีที่ไม้อาจแสดงหลักฐานการดำเนินธุรกิจต่อนายทะเบียนได้ด้วย

4. ปัญหาการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ

- เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบฯ เป็นความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน และมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนของประเทศ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ และได้กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษ โดยใช้วิธีการสอบสวนที่มีการพัฒนาระบบ รูปแบบและมาตรการพิเศษในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม โดยบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ และเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2550 จึงควรเพิ่มเติมให้ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นคดีความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

- เนื่องจากรัฐไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงได้ เพราะไม่ใช่ความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นความผิดเบื้องต้นที่ทำให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินซึ่งอาชญากรนำมาฟอกเงินในภายหลัง ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แม้จะทราบว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น และได้นำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปทำการฟอกเงิน และนอกจากจะไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้แล้ว ยังไม่สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้เช่นกัน เนื่องจากไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ส่งผลให้รัฐไม่

สามารถตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ จึงเห็นควรกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถนำมาตรการต่าง ๆ ในกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้แก่เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดประเภทนี้ ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ปัญหาความเชี่ยวชาญของพนักงานเจ้าหน้าที่

เนื่องจากการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบฯ หรือ แชร้ลู่กโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงนั้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วและความถูกต้องในการตรวจเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการติดตามพยานเอกสาร แต่การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานบ่อยครั้งในหน่วยงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในระบบงาน ส่งผลให้สูญเสียโอกาสในการสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะคดีไป ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในความผิดดังกล่าวเกิดความล่าช้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

6. ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

- เนื่องจากปัจจุบันพบว่าการประกอบธุรกิจแชร์ลู่กโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงมักจะไม่มีการจดทะเบียนของบริษัทเป็นการถาวร แต่จะใช้วิธีเช่าสถานที่เพื่อดำเนินการชั่วคราว พอดำเนินการหลอกลวงได้เหยื่อจำนวนหนึ่ง ก็จะปิดกิจการหนีไป และย้ายไปเช่าสถานที่แห่งใหม่เพื่อเปิดดำเนินการในรูปแบบเดิมอีก จึงมีความเห็นว่า ควรบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงผู้ให้เช่าสถานที่ในการประกอบธุรกิจแชร์ลู่กโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงด้วย กล่าวคือ ให้ผู้ให้เช่าที่รู้ว่าผู้เช่าใช้สถานที่ของตนในการกระทำความผิดรับผิดร่วมกับนิติบุคคลสำหรับความผิดนั้นๆ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ทั้งนี้ เพื่อปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการระดมเครือข่ายในธุรกิจขายตรง ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นช่องทางนำไปสู่ความผิดฐานกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

- เมื่อพิจารณบทกำหนดโทษในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบแล้ว พบว่า ระวังโทษจำคุกไม่เกินห้าปีนั้น ยังต่ำเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่ได้บัญญัติโทษจำคุกสำหรับ

ผู้กระทำความผิด คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี ทั้งที่เป็นกฎหมายที่มุ่งปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบเหมือนกัน และมีลักษณะการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกัน จึงเห็นว่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดประเภทนี้ จำเป็นต้องกำหนดโทษจำคุกไว้สูงพอสมควร เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เพราะหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยควรแก้ไขอัตราโทษจำคุกจาก "ระวังโทษจำคุกไม่เกินห้าปี" เป็น "ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี"

- เมื่อพิจารณาในส่วนของอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายตามมาตรา 19 ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องระวัง " ..โทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท" ตามมาตรา 46 แล้ว พบว่า อัตราโทษปรับดังกล่าวยังต่ำเกินไปเมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดจากการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรง เพราะมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มีจำนวนสูงมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ อันเป็นกฎหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งกำหนดโทษปรับสำหรับผู้กระทำความผิด คือ " มีโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ " แล้ว พบว่า โทษปรับในความผิดตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงฯ มีอัตราที่ต่ำกว่า มีเพียงเพดานโทษปรับขั้นสูง ไม่มีเพดานโทษปรับขั้นต่ำกำหนดไว้ และไม่มีการกำหนดโทษปรับรายวันกับผู้กระทำความผิด จึงควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบฯ โดยการกำหนดเพดานโทษปรับขั้นต่ำและขั้นสูง เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามสมควร หรือเพื่อการลงโทษที่เหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น และควรกำหนดให้มีการนำมาตรการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดแบบรายวันมาใช้บังคับด้วย โดยเห็นควรแก้ไขอัตราโทษเป็นอย่างเดียวกัน กล่าวคือ "... โทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่"

- เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบนี้ โดยมากจะกระทำในรูปของนิติบุคคล และเมื่อนิติบุคคลได้กระทำความผิดขึ้น โทษตามพระราชบัญญัติที่สามารถจะลงแก่นิติบุคคลได้มีเพียงโทษปรับเท่านั้น เพราะโดยสภาพแล้ว ไม่อาจลงโทษจำคุกนิติบุคคลได้ และกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาในการชำระค่าปรับให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา หากนิติบุคคลไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับ จะต้องถูกศาลยึดทรัพย์แทนค่าปรับ ซึ่งการยึดทรัพย์แทนค่าปรับจะมีผลกระทบต่อกิจการและทรัพย์สินของบริษัท และต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลและไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ในจำนวนที่

แน่นอนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ อาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และหากปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของนิติบุคคลดีขึ้น หรือนิติบุคคลผิตนัดไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตนั้นเสียและบังคับค่าปรับได้ทันที ซึ่งการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ นอกจากจะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับ กล่าวคือ การบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าปรับ ได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องบังคับค่าปรับ ทำให้รัฐมีงบประมาณเพิ่มขึ้นจากค่าปรับที่เรียกเก็บได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอรับการจดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรง ในมาตรา 20 โดยกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น และต้องไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียน รวมทั้งกำหนดให้มีทุนจดทะเบียน

โดยเพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 20/1

“ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลและต้อง

(1) มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(2) ไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียน ”

2. เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอรับการจดทะเบียนประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงในมาตรา 27 โดยกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงอาจเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาก็ได้ และต้องไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียน รวมทั้งกำหนดให้มีทุนจดทะเบียน

โดยเพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 27/1

“ผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงเป็นนิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาก็ได้ และต้อง

- (1) มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- (2) ไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียน”

ทั้งนี้ ข้อเสนอสนุนการแก้ไขตามข้อ 1 และ ข้อ 2 เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ

เพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรงให้เป็นไปอย่างมีระบบ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้จำหน่ายอิสระ และตัวแทนขายตรง ในการเข้าร่วมทำธุรกิจขายตรง รัฐควรกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในระบบจดทะเบียนนั้นมีความแน่นอนและชัดเจนมากกว่าบุคคลธรรมดา สามารถตรวจสอบได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดตั้ง ทุนจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ รายงานประจำปี งบการเงิน ระบบภาษี แต่สำหรับธุรกิจตลาดแบบตรงนั้น เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ทั้งผู้ยื่นคำขอที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เนื่องจากในปัจจุบัน การให้บริการทางโทรศัพท์ วิทยุและอินเทอร์เน็ต กระทำกันอย่างกว้างขวาง จึงมีผู้เข้ามาดำเนินการตลาดแบบตรงผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้น หากกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของผู้ยื่นขอจดทะเบียนดังเช่นธุรกิจขายตรงข้างต้นแล้ว จะทำให้ระบบการค้าการพาณิชย์เกิดหยุดชะงักและส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชน

คุณสมบัติต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอ

เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิด ไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดได้อีก เพราะในปัจจุบันผู้ประกอบธุรกิจขายตรงที่ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนมักจะเปลี่ยนชื่อ เพื่อยื่นขอจดทะเบียนใหม่ จึงควรกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ เป็นการตัดความสัมพันธ์หรืออิทธิพลทางธุรกิจ ทำให้หวนกลับมากระทำความผิดได้ยากขึ้น และเป็นการคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัย

3. กำหนดให้มีหลักประกันในการประกอบธุรกิจ

เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ร่วมลงทุนในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง เนื่องจากธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เข้าร่วมธุรกิจได้ และเพื่อมิให้ประชาชนต้องเดือดร้อน ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ หรือในกรณีที่มีการฉ้อโกงประชาชน หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบ และเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการประกอบธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องวางหลักประกัน จึงเสนอให้มีการกำหนดหลักประกันในการประกอบธุรกิจ โดยเพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 39/1

“ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ต้องวางหลักประกัน ซึ่งได้แก่ เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยยอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันต่อนายทะเบียน เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

4. เพิ่มเติมเหตุเพิกถอนการจดทะเบียนของนายทะเบียน ในมาตรา 42

เพื่อให้เกิดผลในการติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง นอกจากกรณีและผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงประกอบธุรกิจไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติแล้ว ควรกำหนดเพิ่มเติมให้อำนาจนายทะเบียนในการเพิกถอนการจดทะเบียนประกอบธุรกิจในกรณีที่สำคัญอื่น ๆ ด้วย โดยเสนอให้ยกเลิกความในมาตรา 42 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“กรณีปรากฏแก่นายทะเบียนในภายหลังว่าผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือ ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายใด ประกอบธุรกิจขายตรงหรือประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่แจ้งการย้ายสถานประกอบการไปยังสถานที่อื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทำการย้าย หรือไม่ประกอบธุรกิจภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่อาจแสดงหลักฐานการดำเนินธุรกิจต่อนายทะเบียนได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง และแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิคำสั่งเพิกถอน”

5. ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการธุรกิจในการเลิกประกอบธุรกิจ

เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการบังคับใช้กฎหมายและขจัดอุปสรรคด้านกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของนายทะเบียน เห็นควรเพิ่มบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจและเพิ่มเติมอำนาจนายทะเบียนในการอนุญาตให้เลิกการประกอบกิจการได้ด้วย โดยการเพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 42/1

“ให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจยื่นคำขออนุญาตเลิกประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

6. แก้ไขบทกำหนดโทษตามมาตรา 46

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่าย จำเป็นต้องกำหนดโทษจำคุกไว้สูงพอสมควร เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เพราะหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก และในส่วนของอัตราโทษปรับ ควรกำหนดเพดานโทษปรับขั้นต่ำและขั้นสูง เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามสมควร หรือเพื่อการลงโทษที่เหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น รวมทั้งการนำมาตรการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดแบบรายวันมาใช้บังคับด้วย โดยให้ยกเลิกความในมาตรา 46 และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

7. เพิ่มความรับผิดชอบของผู้ให้เช่าสถานที่ในการประกอบธุรกิจ

เนื่องจากปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรง มักจะไม่มีสถานที่ของบริษัทเป็นการถาวร แต่จะใช้วิธีเช่าสถานที่เพื่อดำเนินการชั่วคราว พอดำเนินการหลอกลวงได้เหยื่อจำนวนหนึ่ง ก็จะปิดกิจการหนีไป และย้ายไปเช่าสถานที่แห่งใหม่เพื่อเปิดดำเนินการในรูปแบบเดิมอีก จึงควรบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงผู้ให้เช่าสถานที่ที่รู้ว่าผู้เช่าใช้สถานที่ของตนในการกระทำความผิด โดยให้รับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคล

สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น โดยให้ยกเลิกความในมาตรา 54 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่ผู้ให้เช่าสถานที่ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ”

ข. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. เพื่อเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการดำเนินธุรกิจขายตรง จึงควรกำหนดเพิ่มเติมในประกาศคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง พ.ศ. 2550 ให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องยื่น “จรรยาบรรณทางธุรกิจ” เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาด้วย โดยในการพิจารณาให้ถือหลักเกณฑ์ว่า จรรยาบรรณทางธุรกิจนั้นจะต้องมีมาตรฐานขั้นต่ำตามแนวทางของจรรยาบรรณธุรกิจขายตรงโลกเพราะเป็นบรรทัดฐานที่ดีในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจขายตรง

2. เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 โดยมากจะกระทำในรูปของนิติบุคคล และหากนิติบุคคลไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับ จะต้องถูกศาลยึดทรัพย์แทนค่าปรับ เพราะนิติบุคคลไม่อาจถูกกักขังแทนค่าปรับได้โดยสภาพ ดังนั้น เพื่อให้การบังคับโทษต่อนิติบุคคลมีประสิทธิภาพมาก ควรกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลและไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ในจำนวนที่แน่นอนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ อาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และหากปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของนิติบุคคลดีขึ้น หรือผิดนัดไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตนั้นเสียและบังคับค่าปรับได้ทันที ซึ่งการที่ศาลยินยอมให้ผ่อนชำระค่าปรับจะก่อให้เกิดผลดีกว่าการบังคับค่าปรับโดยวิธียึดทรัพย์แทนค่าปรับ เพราะการลงโทษนิติบุคคลมีผลกระทบต่อกิจการและทรัพย์สินของบริษัท และต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย (ต่างจากกรณีบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้กระทำความผิดเอง) การเปิดโอกาสให้นิติบุคคลผ่อนชำระค่าปรับได้ จะทำให้บริษัทสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทได้

แก้ไขฟื้นฟูกิจการของตน จะทำให้เป็นการบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพ เพราะทำให้สามารถบังคับค่าปรับได้ตามจำนวนที่ต้องการ

3. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ควรจัดหลักสูตรระยะสั้นให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรง เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความรู้ด้านกฎหมาย มีการบริหารและจัดการที่ดี พร้อมทั้งมีการมอบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้ร่วมหลักสูตร โดยในระยะยาวหากได้กระทำอย่างต่อเนื่อง จะเป็นผลดีต่อระบบการขายตรงและระบบการตลาดแบบตรง เพราะรัฐมีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ประกอบการมากขึ้น ทำให้รับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจและความคุ้มครองการประกอบธุรกิจได้ง่ายขึ้น